

اولویت بندی نرخ ارز و چشم انداز روشن مشاغل تعمیراتی

محمد رضایی پور، عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

جهان اقتصاد

روند تغییرات اجتماعی و اقتصادی و رویکردهای سود جویانه نسبت به انتخاب شغل‌های مدرن توسط کارجویان جوان، بسیاری از مشاغلی که ساختاری سنتی دارند و از صرفه های اقتصادی مناسبی برخوردار نبودند را در معرض نابودی قرار داده است. یکی از این مشاغل، صنف تعمیراتی است. مشاغل تعمیراتی فعالیتهای هستند که با اتکا به تخصص نیروی کار در فضاهای کوچک جغرافیایی بشکل پراکنده در سطح شهرها و شهرستانهای کشور مستقر می باشند. تعمیرات رادیو تلویزیون، مبلمان و کمد، کامپیوتر، موبایل، پوشاک، کفش و کیف. بر اساس آخرین آمار منتشر شده توسط مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۸، سهم هزینه نیروی کار در این مشاغل حدود ۳۴ درصد است که نسبت به سهم عامل کار در کل فعالیتهای صنفی و بازرگانی کشور حدود ۵ درصد بیشتر می باشد. این سهم برای عامل سرمایه حدود ۴۱ درصد است. این در حالی است که متوسط مساحت استفاده شده برای این مشاغل تنها حدود یک درصد متوسط مساحت استفاده شده برای کل فعالیت‌های صنفی و بازرگانی کشور است. لذا با وجود گرانی عامل سرمایه (هزینه اجاره و...) و ارزانی نیروی کار در ایران مشخصاً وزن نیروی کار در هزینه های کارگاه های تعمیراتی زیاد است و این مشاغل کاملاً متکی به عامل انسانی می باشند.

علی رغم سرمایه محور نبودن مشاغل تعمیراتی که می بایست انگیزه مناسبی برای رونق این مشاغل باشد. به دلیل قیمت نسبتاً مناسب اجناس وارداتی به کشور و توانایی اکثر خانوارهای ایرانی نسبت به تعویض هر چند ساله لوازم خانگی و هر چند ماهه پوشاک و کفش و ...، تقاضای قابل توجهی جهت دریافت خدمات مشاغل تعمیراتی وجود ندارند. عدم وجود تقاضای مذکور نیز در هزینه - فایده های اقتصادی جویندگان کار، کفه ترازو را بنفع فاصله گرفتن از این مشاغل سنگین می نمود. چنین شرایطی باعث شده بود که اکثر این مشاغل به غیر از تعمیرات لوازم الکتریکی به شکل سنتی و توسط اشخاص مسن مدیریت شوند. بطوریکه بر اساس آخرین آمار منتشر شده توسط مرکز آمار در سال ۱۳۸۸، متوسط سن شاغلان این بخش ۴۰ سال می باشد و حدود ۵ درصد این شاغلان بالای ۶۰

سال سن دارند. میانگین سنی بالای این شغل چندان عجیب نیست چراکه در سال ۱۳۸۸ متوسط ماهانه جبران خدمات به ازای هر نفر مزد و حقوق بگیر در مشاغل مذکور تنها ۲۵۷ هزار تومان بوده است. در نتیجه تعداد کارگاههای رسمی و مجوز دار تعمیراتی ۱۶۱۳ کارگاه می باشد که این تعداد تنها ۲ درصد از کل کارگاههای صنفی و بازرگانی رسمی را شامل می شود. این در حالی است که تعداد کل شاغلان این کارگاه ها ۲۵۲۱ نفر اعلام شده است. اما اینکه چنین شرایطی نامناسبی در صنف تعمیرات معلول چه علتی می باشد قابل بررسی است.

همانطور که در ابتدای متن نیز اشاره شد در شرایطی که نرخ برابری ارزهای خارجی به ریال در بازار ارز کشور واردات لوازم خانگی، اجناس الکتریک، پوشاک و... را بشکل متنوع، به روز و گاه با قیمت‌های کمتر از هزینه تعمیرات لوازم مذکور مقدور کرده بود. لذا تقاضا برای خدمات تعمیراتی در سبد مصرفی خانوارهای ایرانی جایگاه چندانی نداشت. این موضوع به تسریع زوال و نابودی این مشاغل سرعت قابل توجهی بخشیده بود.

در سال جاری، شدت گرفتن تحریم های بین المللی بر علیه ایران و کاهش درآمدهای ارزی کشور در نهایت منجر به تصمیم صحیح و منطقی وزارت صنعت، معدن و تجارت در خصوص تعیین اولویتهای ده گانه کالایی تخصیص ارز شد. این اولویتهای به شرح زیر می باشند:

اولویت اول شامل کالاهای اساسی نظیر گوشت قرمز، گوشت مرغ، گوسفند زنده، جو، ذرت، دانه سویا، کنجاله، روغن خام، شکر خام و شیرخشک صنعتی، اولویت دوم شامل کالاهایی نظیر داروهای ساخته شده، مواد اولیه دارو و تجهیزات پزشکی که در داخل کشور تولید نمی‌شود، اولویت سوم شامل حیوانات زنده، بذور، گاو شیری، جوجه یک روزه، جوجه یک تخم‌گذار، جوجه اجداد، تخم مرغ برای تهیه واکسن، کود، دانه کتان و سموم، اولویت چهارم شامل کالاهایی نظیر کائوچو، لاستیک کامیون، پنبه، الیاف مصنوعی، آلیاژها، قطعات منفصله، ماشین‌آلات راهسازی و گرانول و اولویت پنجم شامل رزین‌ها، روان‌کننده‌ها، کربونات منیزیوم، سنگ منیزیوم، سنگ فلزات، زغال سنگ، گازهای کمیاب، سولفات‌ها، ماشین‌آلات چاپ و تراکتور است. اولویت ششم شامل کالاهایی نظیر نشاسته، روغن زیتون، روغن جلا، لاکتوز، کلوکوز، کربونات‌ها، میلگرد، ماشین‌آلات راهسازی، روغن‌های صنعتی، اولویت هفتم شامل توتون، تنباکو، اتصالات زانویی، دوربین عکاسی، اولویت هشتم شامل انواع عصاره‌ها، لامپ‌ها، ریش‌تراش‌ها، ماشین‌آلات خاکبرداری، یخچال فریزر، لاستیک

سواری، ماشین رختشویی، ماشین ظرفشویی، اولویت نهم شامل تخم پرندگان، ادویه جات، کاغذ سیگار و کالاهایی از این دست و اولویت دهم شامل سایر حیوانات زنده، مرغ، خروس، اسب، گوشت پرندگان، کاغذ دیواری، موبایل، خودروی سواری، سیگار برگ، کیف، چمدان، لباس است.

وزارت صنعت، معدن و تجارت در حال حاضر در مرکز مبادلات ارزی تنها به ۸ اولویت اول نامبرده ارز تخصیص می دهد. همانطور که مشاهده می شود بسیاری از کالاهای قابل تعمیر همچون انواع لب تاپ و کامپیوتر، لوسترها، پوشاک، کفش، مبلمان، خودرو، تلفن همراه و ثابت و... در بین اولویتهای ۸ گانه قرار ندارند. این بدین معناست که وارد کنندگان این کالاها می بایست ارز را از بازار آزاد تهیه کنند. چنین سیاستی در کنار روند افزایشی نرخ ارز که از نیمه دوم سال ۱۳۹۰ شروع شده است در نهایت منجر به افزایش قیمت لوازم مذکور در بازار شده است. بطوریکه تنها در ۶ ماه گذشته لوازم الکتریکی و صوتی تصویری همچون تلویزیون و کامپیوتر و.. از نرخ رشد قیمتی در حدود ۲۵۰ درصد برخوردار شده اند. مسلم است که چنین قیمت‌هایی سلیقه مصرف کنندگان این لوازم را از جایگزینی لوازم خراب با لوازم جدید به سمت تعمیر این لوازم سوق خواهد داد. این بدین معناست که تقاضا برای خدمات تعمیراتی از ۶ ماه دوم امسال روند رشد قابل توجهی خواهد داشت. با وجود افزایش تقاضا و در شرایطی که سهم مواد اولیه از هزینه های این مشاغل بسیار پائین است (حدود ۲۴ درصد)، افزایش نرخ ارز تاثیر چندانی بر مواد مصرفی این مشاغل نخواهد داشت و لذا در صد افزایش درآمد بیشتر از هزینه خواهد بود. این موضوع به معنای سود آوری بیشتر این مشاغل می باشد.

لذا در شرایطی که انگیزه های اقتصادی جهت ورود کارجویان جوان کشور به این مشاغل ایجاد شده است و با عنایت به اینکه بسیاری از مشاغل تعمیراتی جزء فعالیتهای خانگی محسوب می شوند و نیازی به هزینه های اجاره واحدهای اداری و تجاری ندارند، توصیه می شود نهادهای مسئول دولتی در برنامه ایجاد و توسعه مشاغل خانگی و کارگاههای خانوادگی به عملیاتی کردن سریعتر برنامه های زیر بپردازند.

- رفع مشکلات، موانع و محدودیتهای مشاغل خانگی و ارائه سیاستهای موثر برای رفع آنها
- ارائه آموزشهای روزآمد و کوتاه مدت در زمینه مشاغل خانگی از طریق شرکتهای تخصصی توسعه مشاغل خانگی
- توسعه آموزشهای فنی و حرفه ای با مشارکت کشورهای پیشرو

بدیهی است که عملیاتی شدن برنامه های مذکور به شکل چشمگیری به بهبود فضای کسب و کار، تولید ناخالص داخلی و اشتغال زایی در کشور کمک می نماید.